

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ГОНТАР ДАР'Я ДМИТРІВНА

УДК [336.71:330.133]:005.21(043.3)

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БАНКУ ПРИ ВИБОРІ ЙОГО СТРАТЕГІЇ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Губарєва Ірина Олегівна,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем
розвитку Національної академії наук України,
старший науковий співробітник відділу проблем
розвитку регіональної економіки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Васильєва Тетяна Анатоліївна,
Українська академія банківської справи,
завідувач кафедри банківської справи;

кандидат економічних наук, доцент
Нікітін Андрій Валерійович,
ДВНЗ "Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана",
заступник завідувача кафедри менеджменту банківської
діяльності.

Захист відбудеться "12" листопада 2015 р. о 13.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.02, у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а, ауд. 606.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий "12" жовтня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. С. Маркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Збільшення обсягів інвестицій в економіку та темпів економічного зростання країни значною мірою залежать від ефективності функціонування банківської системи. Проте основні показники діяльності банків України залишаються на низькому рівні. Оскільки економіка України в 2015 р. продовжує функціонувати в умовах військового протистояння на сході країни, скорочення державного фінансування і зменшення споживчого та інвестиційного попиту, за станом на 01.03.2015 р. збиток банківської діяльності склав 74,5 млрд грн, а показники рентабельності активів та капіталу мали тенденцію до зниження – до –31,95% та –348,82% відповідно, тоді як протягом двох попередніх років фінансовий результат функціонування банківської системи був позитивним.

Зазначені тенденції разом із посиленням конкуренції та обмеженням доступу до фінансових ресурсів спонукають менеджмент банків зосередити увагу на стратегічному управлінні, обираючи ті стратегії, які сприятимуть підвищенню прибутковості діяльності банків, зростанню їхньої конкурентоспроможності, а відтак – і збільшенню їхньої вартості. Вітчизняні банки суттєво відстають за більшістю показників від іноземних банків-конкурентів, тому вибір стратегій банків із урахуванням результатів оцінки їх вартості є необхідною умовою забезпечення стабільної діяльності, підвищення результативності фінансового менеджменту, прискорення адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Вартість є показником фінансової стійкості банку, можливості залучення інвестицій та збереження положення на ринку. Тому оцінка вартості в процесі вибору стратегії банку є актуальним науково-практичним завданням.

Наукові дослідження питань оцінки вартості фінансових і нефінансових установ знайшли відображення в працях таких зарубіжних економістів, як Р. Баністер, Р. Бенсон, А. Дамодаран, Г. Ермітеж, Т. Коупленд, Р. Морін, С. Немак, С. Рассказов, Д. Степанов, Д. Теджет. Науковим пошукам у сфері оцінки вартості присвячені праці таких вітчизняних учених, як З. Васильченко, В. Галасюк, А. Геращенко, Д. Каледонський, І. Курочкіна, Д. Косинов, О. Мендрул, Т. Момот, Л. Сорокіна, Н. Шульга, Г. Янчук. Серед авторів досліджень щодо проблем вибору стратегій банку, у рамках яких розглядаються питання оцінки їх вартості, доцільно зазначити таких зарубіжних учених, як В. Єсіпов, А. Кононов, Т. Лознєв, І. Ніконова, О. Румянцева, Н. Тепла, Н. Симіонова, А. Харитонов, В. Царьов, М. Чеботарьов, В. Щербаков. Окремі аспекти оцінки вартості банку в контексті банківського менеджменту розглядалися також у дослідженнях вітчизняних науковців, зокрема: І. Васильчук, Т. Васильєвої, О. Герасимовича, О. Єременко, І. Івасіва, В. Кочеткова, А. Мороза, С. Леонова, С. Науменкової, А. Нікітіна, В. Нестеренко, Д. Олексіча, І. Парасій-Вергуненко, Л. Примостки, Л. Свистуна, А. Яцюти.

Однак наявні ґрунтовні напрацювання дослідників вимагають поглиблення з точки зору необхідності врахування результатів оцінки вартості банку при виборі його стратегії. Зокрема, актуальними є питання вибору корпоративної та конкурентної стратегії зростання вартості банків, ідентифікації та систематизації компонент її формування, обґрунтування вибору пріоритетного підходу до оцінки

вартості банків і методу її розрахунку з урахуванням стану фондового ринку України та особливостей вітчизняного законодавства. Залишаються невирішеними питання, пов'язані з обґрунтуванням параметрів розвитку банків для забезпечення зростання їх вартості. Необхідність подальшого вирішення зазначених питань зумовила вибір теми дисертації, її мету, перелік і зміст задач.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. В основу дисертації покладено теоретико-методичні та практичні розробки, що є частиною науково-дослідницької роботи "Вдосконалення системи управління діяльністю банку на основі використання інноваційних методів і технологій" (номер державної реєстрації 0113U008070), в межах якої автором розроблено розділ "Методичний підхід до оцінки економічної ефективності управління вартістю банку"; "Удосконалення стратегічного управління ринковою вартістю банку" (номер державної реєстрації 0115U001232), у межах якої автором розроблено розділи "Удосконалення процедури оцінки ринкової вартості банку методом дисконтування грошового потоку", "Імітаційна модель стратегічного управління ринковою вартістю банку", "Сценарне моделювання стратегічного управління ринковою вартістю банку".

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є подальший розвиток теоретичних положень, розроблення методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо оцінки вартості банку при виборі його корпоративної та конкурентної стратегій.

Реалізація мети обумовила необхідність вирішення таких задач:

уточнити визначення поняття "вартість банку";

систематизувати існуючі класифікації банківських стратегій та узагальнити послідовність їх формування;

розробити методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку;

обґрунтувати комплексний склад ключових компонент формування вартості банку;

доповнити теоретичні положення щодо вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку;

розробити та обґрунтувати теоретико-методичне забезпечення вибору конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку;

запропонувати методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості.

Об'єктом дослідження є процес оцінки вартості банку.

Предметом дослідження є теоретичні положення та методичні підходи з оцінки вартості банку при виборі його стратегії.

Методи дослідження. Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять монографії та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів з теорії фінансів, банківського менеджменту, оцінки вартості банків.

Для досягнення поставленої в роботі мети використано такі методи дослідження: *морфологічного аналізу* – для уточнення сутності поняття "вартість банку"; *аналізу та синтезу* – для виокремлення переліку показників оцінки

компонент формування вартості банку; *експертних оцінок* – для обґрунтування переваг дохідного підходу до оцінки вартості банку та для виокремлення переліку показників оцінки компонент формування вартості банку; *множинного кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення впливу компонент формування вартості банку на ціну його купівлі-продажу; *багатовимірною факторного аналізу* – для визначення ключових компонент формування вартості банку, *когнітивного моделювання* – для виявлення причинно-наслідкових зв'язків між показниками, що характеризують компоненти формування вартості банку; *таксономічного аналізу* – для визначення інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку; *теорії нечітких множин* – для визначення стадії життєвого циклу банку та обґрунтування величини премії за ризик інвестування; *матричного підходу* – для обґрунтування вибору корпоративної стратегії банку; *структурно-морфологічного аналізу* – для формування морфологічної матриці компонент конкурентних стратегій забезпечення зростання вартості банку; *теорії ігор* – для обґрунтування доцільності подолання стратегічних розривів з метою реалізації рекомендованої конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку; *імітаційного моделювання* – для визначення параметрів розвитку банку щодо зростання його вартості; *оптимізаційного моделювання* – для побудови оптимізаційної моделі стратегічного планування параметрів розвитку банку; *графічний* – для унаочнення емпіричних даних і схематичного подання основних теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативні документи, а саме Закони України та Національні стандарти оцінки, статистичні дані Національного банку та Державної служби статистики України, фінансова звітність банків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних положень та розробленні методичного забезпечення з оцінки вартості банку при виборі його стратегії. Результати дослідження, що містять наукову новизну та виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

обґрунтовано комплексний склад ключових компонент формування вартості банку (ліквідності, власного капіталу, нематеріальних активів, конкурентоспроможності, рентабельності, управління персоналом, ділової активності), серед яких фінансові компоненти, що характеризують рівень достатності фінансових ресурсів для забезпечення зростання вартості банку, є пріоритетними, та досягнутий якісний стан яких запропоновано враховувати при визначенні премії за ризик інвестування в процесі оцінки вартості банку методом дисконтування грошового потоку, що забезпечує її об'єктивність;

удосконалено:

теоретико-методичне забезпечення вибору конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку, відмінність якого від існуючих полягає у визначенні доцільності подолання стратегічних розривів у якісному стані окремих складових цієї стратегії, що дає можливість виявити ті компоненти формування вартості, на покращення якісного стану яких повинні бути спрямовані дії менеджерів банку;

дістали подальшого розвитку:

методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку, який, на відміну від існуючих, передбачає аналіз впливу запропонованої системи показників, що характеризують рентабельність, ліквідність, власний капітал, ділову активність, управління персоналом, конкурентоспроможність, структуру активів банку, його майновий стан та вплив зовнішнього середовища на ціну купівлі-продажу банків України іноземними інвесторами в угодах злиття і поглинання, що надало змогу кількісно оцінити вплив кожного з показників на вартість банку;

теоретичні положення щодо вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку, особливістю яких є використання матриці, побудованої в системі координат "стадія життєвого циклу банку – рівень інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку", що дозволяє обрати корпоративну стратегію, адекватну досягнутому банком якісному стану ключових компонент формування його вартості;

методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості, в яких, на відміну від існуючих, враховано вплив зміни не лише окремих складових чистого грошового потоку банку на його вартість, а й вплив ключових компонент формування вартості, що уможлиблює визначення оптимальних шляхів її зростання.

Практичне значення одержаних результатів. Основні висновки і пропозиції, що наведені у дисертації, мають важливе практичне значення, розширюють та поглиблюють методичну базу оцінки вартості банку, а також дозволяють: підвищувати ефективність і точність прийняття фінансових рішень, оцінювати якісний стан окремих підсистем банку з позиції можливості досягнення зростання його вартості, виявляти проблеми в управлінні окремими компонентами формування вартості банку, оцінювати вартість банку методом дисконтування грошового потоку, визначати параметри розвитку банку для забезпечення зростання його вартості.

Запропонований методичний підхід до проектування інтегрального показника економічної ефективності управління вартістю банку застосовано у діяльності ПАТ "Банк "Золоті Ворота" (довідка № 281/14 від 04.06.2014 р.). Розроблена в дисертаційній роботі імітаційна модель стратегічного управління ринковою вартістю банку використовується в діяльності ПАТ "Юніон Стандарт Банк" (довідка № 54–1 від 12.03.2015 р.). Запропоновані методичні положення з оцінки вартості банку методом дисконтування грошового потоку використовуються у діяльності ПАТ "Альфа-банк" (довідка № 14/15 від 21.01.2015 р.). Результати дослідження застосовуються у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця при викладанні навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" для студентів освітнього ступеня "магістр" спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" (довідка № 14/86–43–217 від 17.11.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення дисертації, винесені на захист, отримано здобувачем особисто та опубліковано у наукових виданнях. Внесок автора у роботи, виконані у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження доповідалися на восьми науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції "Integration

processes and innovative technologies: achievements and prospects of engineering sciences (in foreign languages)" (Харків, 11–12 квітня 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених та студентів "Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти" (Харків, 18 квітня 2013 р.); Очно-заочній науково-практичній конференції "Управление экономическими системами: актуальные проблемы экономической интеграции, модернизации, конкурентоспособности и устойчивого развития" (Чіта, 16–18 травня 2013 р.), II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції "Розвиток країн в умовах глобалізації: технологічні, економічні, соціальні та екологічні проблеми" (Тернопіль, 23–24 травня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасні проблеми та механізми фінансового управління" (Харків, 12–13 грудня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих учених "Стратегія реформування фінансової системи України" (Київ, 21–22 березня 2014 р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів "Розвиток України очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти" (Харків, 28 березня 2014 р.); III Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції "Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки" (Тернопіль, 22–23 травня 2014 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертаційної роботи відображено у 19 наукових працях (7 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 8 тез доповідей на науково-практичних конференціях). Загальний обсяг опублікованих робіт становить 8,28 ум.-друк. арк., з них особисто автору належить 7,32 ум.-друк. арк.

Структура й обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 349 сторінок друкованого тексту. Робота містить 36 таблиць, з яких 2 займають 3 повні сторінки, 40 рисунків, з яких 7 займають 7 повних сторінок, 10 додатків – на 123 сторінках, список використаних джерел із 404 найменувань – на 44 сторінках. Основний текст дисертації – 172 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт, предмет, задачі дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію щодо їх апробації та опублікування.

У першому розділі – "Теоретичні засади оцінки вартості банку при виборі його стратегії" – уточнено визначення поняття "вартість банку"; систематизовано існуючі класифікації банківських стратегій та узагальнено послідовність їх формування.

На основі узагальнення наявних підходів до трактування поняття "вартість підприємства", з урахуванням специфіки діяльності банків та із застосуванням морфологічного аналізу, уточнено поняття "вартість банку", яке запропоновано визначати як кінцевий і комплексний показник результатів діяльності банку, при

визначенні якого враховуються ключові компоненти його формування (компоненти ліквідності, власного капіталу, нематеріальних активів, конкурентоспроможності, рентабельності, управління персоналом, ділової активності), які дають можливість визначати ефективність діяльності банку та управляти його розвитком з урахуванням інтересів власників. У запропонованому визначенні виокремлено ключові компоненти формування вартості банку, що обумовлює необхідність виділення відповідного переліку показників для їх оцінки.

Узагальнено наявні підходи до класифікації методів та підходів до оцінки вартості банку. Оскільки можливості застосування конкретного методу оцінки вартості залежать від умов функціонування об'єкта оцінки, для банків, що діють у різному економічному середовищі, пріоритетність використання методів оцінки вартості відрізняється.

Завдяки використанню методу аналізу ієрархій у процесі аналізу пропозицій вітчизняних дослідників встановлено, що серед дохідного, витратного, порівняльного та гібридного підходів до оцінки вартості банку за критеріями достатності інформації, необхідної для розрахунку вартості, врахування перспектив розвитку та поточного фінансового стану банку найбільш доцільним є дохідний підхід, який застосовується в умовах нерозвиненості фондового ринку та нестачі публічної інформації про діяльність банку.

Проаналізовано фінансові компоненти формування вартості вітчизняних банків за 2007–2015 рр., а саме, ліквідність, власний капітал, рентабельність, ділову активність, що дало змогу виявити різке погіршення їх стану. Так, аналіз рентабельності активів і капіталу вітчизняних банків, темпів росту їх власного капіталу порівняно з темпами росту ВВП України, розподілу банків України за часткою власного капіталу в зобов'язаннях, динаміки дотримання банками України нормативів ліквідності, питомої ваги кредитного портфеля в активах довів, що протягом 2007–2015 рр. відбувалось поступове зниження аналізованих показників (наприклад, показник прибутковості активів зменшився з 9,74% до –22,29%, а прибутковості капіталу – з 1,22% до –285,94%). Це підтверджує необхідність удосконалення управління ключовими фінансовими компонентами формування вартості вітчизняних банків.

На підставі аналізу літературних джерел визначено перелік показників, за допомогою яких охарактеризовано компоненти формування вартості банків, та встановлено їхню однорідність за критерієм Кохрена, що є необхідним для виявлення залежності зміни вартості банків від цих показників.

Аналіз основних стратегічних цілей банків України на 2015–2020 рр. довів, що лише 41 вітчизняний банк із загальної кількості 180, які діяли за станом на 01.01.2014 р., надавав інформацію про свої стратегічні цілі. Із них лише 5 банків (ПАТ "Радикал Банк", ПАТ "Класикбанк", ПАТ "Легбанк", ПАТ "АБ "Столичний" та ПАТ "КСГ Банк") визнають своєю метою збільшення вартості. У сучасних кризових умовах подальше ігнорування менеджментом банків необхідності нарощування вартості є неможливим. Тому необхідною є розробка стратегій зростання вартості банку, як корпоративних, так і конкурентних, які б базувалися на результатах оцінки вартості та компонент її формування.

Систематизовано наявні класифікації банківських стратегій. Оскільки корпоративна стратегія спрямована на функціонування і розвиток банку, вона передбачає збільшення ринкової частки банку, розширення напрямів діяльності та спектру послуг, які надаються, і як наслідок – зростання вартості банку, тому при її обранні пропонується орієнтуватися на стратегії зростання.

Можливі корпоративні стратегії зростання вартості банку пропонується деталізувати, визначивши такі їх види: стратегію досягнення позитивного приросту вартості, обмеженого зростання вартості, досягнення цільового значення вартості, збільшення темпів приросту вартості, збереження темпів приросту вартості. Зазначені види стратегій запропоновано обирати залежно від досягнутого банком рівня інтегральної оцінки ключових компонент формування його вартості.

Необхідною умовою забезпечення зростання вартості є стабільність його положення на ринку. Тому для деталізації конкурентних стратегій забезпечення зростання вартості запропоновано застосувати "біологічний підхід", що передбачає використання біологічних термінів, які пояснюють поведінку тварин в екологічних нішах. За цим підходом виокремлено такі види конкурентних стратегій банків: патієнта, віолента, експлерента та комутанта.

Оскільки загальний напрям розвитку банку визначає саме корпоративна стратегія, а конкурентна стратегія розробляється з метою утримання положення банку на ринку, у дисертації розроблено пропозиції щодо вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку та конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку, адже функціональні та операційні стратегії, що підпорядковуються корпоративній та конкурентній, розробляються лише для окремих напрямків діяльності та функціональних підрозділів банку.

Дослідження праць вітчизняних і зарубіжних учених та практики банківської діяльності довели, що стратегії зростання вартості банку доцільно розробляти за такими етапами: початковим, стратегічного аналізу, вибору та реалізації стратегії. Оцінку вартості банку в процесі формування його стратегії запропоновано здійснювати на початковому етапі та на етапі реалізації, що дозволяє приймати рішення про доцільність корегування стратегії з метою досягнення бажаного результату діяльності банку – збільшення його вартості.

У другому розділі – "Оцінка вартості банку та компонент її формування" – розроблено методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку; обґрунтовано комплексний склад ключових компонент формування вартості банку.

Оцінка вартості банку вимагає якісного аналітичного забезпечення, здатного виявляти та оцінювати компоненти, які є визначальними щодо величини вартості. Проте вартість банку формується під впливом значної кількості компонент, які характеризуються певними показниками, що обумовлює необхідність їх інтегрального оцінювання. Запропонований методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку наведено на рис. 1.

Відповідно до рис. 1, запропонований методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку передбачає визначення залежності ціни купівлі-продажу вітчизняних банків в угодах злиття і поглинання від показників, які характеризують компоненти формування вартості банку.

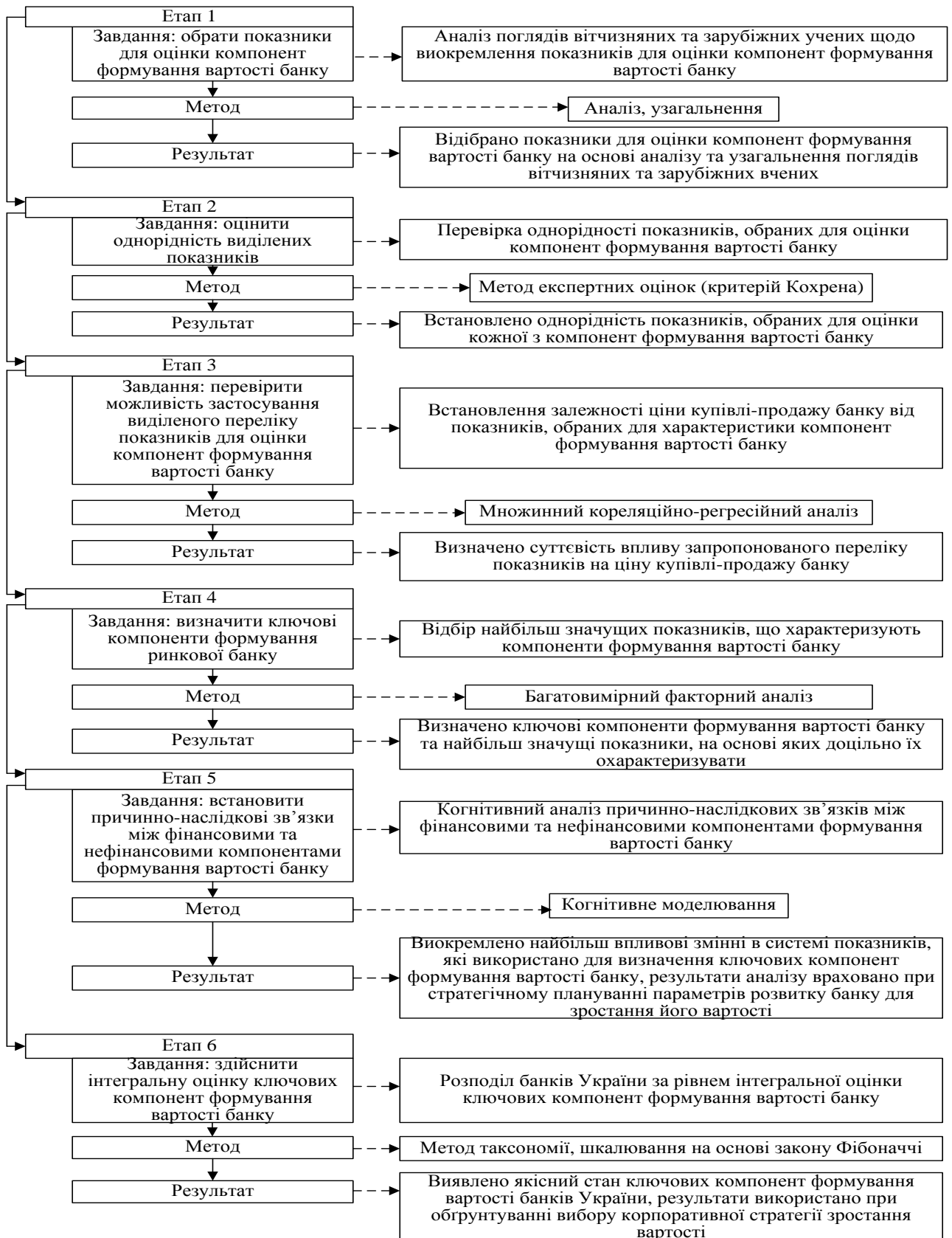

Рис. 1. Етапи методичного підходу до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку

Так, аналіз угод злиття та поглинання банків України іноземними інвесторами протягом 2004–2011 рр. дав змогу виявити високу варіацію цінових

мультиплікаторів: співвідношення ціни купівлі-продажу до чистого прибутку (показник змінювався від $-25,77$ до $2220,14$), до валових доходів (від $0,89$ до $23,52$), до балансового капіталу (від $1,29$ до $9,17$), співвідношення активів банку до ціни його купівлі-продажу (від $0,1$ до $1,33$). Зазначені показники не відповідають середнім значенням, які спостерігаються у світовій практиці, що унеможливило їх застосування для оцінки вартості вітчизняних банків і підтверджує необхідність побудови багатофакторної кореляційно-регресійної моделі залежності ціни купівлі-продажу банків України іноземними інвесторами не лише від показників, врахованих при розрахунку цінових мультиплікаторів, а й від показників, які характеризують компоненти формування вартості банку: рентабельність, ліквідність, власний капітал, ділову активність, управління персоналом, конкурентоспроможність, структуру активів, майновий стан банку та вплив зовнішнього середовища.

Множинну кореляційно-регресійну модель побудовано за даними фінансової звітності 58 банків України, які були об'єктами купівлі-продажу в угодах злиття та поглинання іноземними інвесторами протягом 2004–2011 рр. Вибір часового проміжку дослідження пояснюється тим, що до 2004 р. у банківському секторі України не відбувалося угод злиття та поглинання, ціна яких перевищувала 1 млн дол. США, а протягом 2012–2015 рр. в Україні не відбувалися угоди злиття та поглинання, щодо яких була відома ціна купівлі-продажу банків. Перевірка адекватності побудованої моделі (коефіцієнт детермінації склав $0,9443$, значення критерію Фішера $19,4737$ перевищило табличне $4,034$, розрахункові значення t -критерію Стьюдента для параметрів моделі більші за критичні значення) дозволила виявити суттєвість впливу запропонованого переліку показників на ціну купівлі-продажу банків. Це свідчить про доцільність застосування запропонованої системи показників для визначення ключових компонент формування вартості банку.

У результаті багатовимірного факторного аналізу за даними фінансової звітності 170 банків України (із загальної кількості 180), які за станом на 01.01.2014 р. діяли більше 1 року, обґрунтовано комплексний склад ключових компонент формування їх вартості шляхом відбору серед показників, які характеризують компоненти формування вартості банку, тих, факторне навантаження яких на ключову компоненту перевищує $0,7$ (табл. 1).

Згідно з табл. 1, серед виокремлених ключових компонент формування вартості банку найбільш важливими є фінансові (ліквідність, власний капітал, рентабельність, ділова активність), що пояснюють $58,77\%$ накопиченої дисперсії. Це дозволяє зробити висновок про пріоритетність саме фінансових компонент, які характеризують рівень достатності фінансових ресурсів для забезпечення зростання вартості банку.

Запропонована система показників є придатною для інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку, для якісної інтерпретації якої використано шкалу, розроблену на основі закону Фібоначчі. Мінімальне значення шкали відповідає значенню 0 (мінімальне значення інтегральної оцінки), а максимальне значення – 1 (максимальне значення інтегральної оцінки). У результаті отримано п'ять діапазонів: низького $[0; 0,146)$, недостатнього $[0,146; 0,236)$, середнього $[0,236; 0,382)$, достатнього $[0,382; 0,618)$ та високого $[0,618; 1]$ рівнів інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку.

Результати визначення ключових компонент формування вартості банків України

Вихідні показники	Навантаження показника на ключову компоненту	Ключові компоненти формування вартості банку	Частка компоненти у загальній дисперсії, %
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,817	Компонента ліквідності	16,010
Коефіцієнт співвідношення позик і депозитів	0,810		
Норматив короткострокової ліквідності	0,701		
Коефіцієнт надійності	0,745	Компонента власного капіталу	14,379
Коефіцієнт залежності від акціонерів	0,896		
Позиція банку в рейтингу за рівнем комфорту	0,773	Компонента нематеріальних активів	13,235
Позиція банку в рейтингу за якістю обслуговування	0,741		
Позиція банку в рейтингу за величиною клієнтської бази	0,792		
Позиція банку в рейтингу "Укрбренд"	0,744		
Позиція банку в рейтингу за іміджем	0,791		
Частка банку на ринку депозитних послуг	0,707	Компонента конкурентоспроможності	11,098
Частка банку на ринку кредитних послуг	0,715		
Рівень територіальної експансії	0,705	Компонента рентабельності	7,170
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,739		
Коефіцієнт рентабельності активів	0,752		
Чистий прибуток на одну акцію	0,733		
Коефіцієнт чистої рентабельності акціонерного капіталу	0,902		
Коефіцієнт рентабельності діяльності за витратами	0,825	Компонента управління персоналом	4,904
Продуктивність праці середньорічного працівника	0,779		
Рівень доходів на одного працівника	0,857		
Рівень активів на одного працівника	0,825		
Рівень витрат на одного працівника	0,857		
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи	0,714	Компонента ділової активності	4,120
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	0,767		
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	0,705		
Коефіцієнт використання залучених та запозичених коштів	0,738		

Результати інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості довели, що за станом на 01.01.2014 р. значна кількість банків України (65 із 170 досліджених) мала низький її якісний рівень. Лише 12 вітчизняних банків характеризувалися високим рівнем інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості, серед них – найбільші банки України ПАТ КБ "ПриватБанк", ПАТ "Укрексімбанк", ПАТ "Ощадбанк", ПАТ "Райффайзен Банк Аваль". Питома вага активів банків даної групи в загальній величині активів виявилася найбільшою (41,72%).

Для оцінки вартості банку за дохідним підходом обрано модель чистого грошового потоку для власного капіталу, яка набула найбільшого практичного розповсюдження, а як період прогнозу запропоновано обрати 5 років, що є

загальноприйнятним у світовій практиці. Для визначення вартості реверсії (вартості банку у післяпрогнозний період) використано модель Гордона, засновану на припущенні отримання стабільних доходів у післяпрогнозний період.

Для складання прогнозного балансу банків використано нейромережні моделі, середня абсолютна процентна помилка прогнозу за якими не перевищила 10%. Визначено прогнозу величину чистого грошового потоку банку за станом на 01.01.2014 р. на прикладі 5 банків України, які характеризувалися різними якісними рівнями інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості та виявилися репрезентантами відповідної групи банків (ПАТ "Райффайзен Банк Аваль", ПАТ "Альфа-банк", АТ "КБ "Союз", ПАТ "Класикбанк", ПАТ "ВіЕс Банк").

При визначенні премії за ризик інвестування з використанням апарату нечітких множин запропоновано враховувати досягнутий банком якісний стан ключових компонент формування вартості шляхом їх розподілу на якісні рівні за інтервалами змін у банківській системі України. Для визначення інтервалів якісних рівнів ключових компонент формування вартості банків використано шкалу Фібоначчі. Основні показники щодо оцінки вартості банків-репрезентантів за станом на 01.01.2014 р. наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Основні показники щодо оцінки вартості банків-репрезентантів
за станом на 01.01.2014 р.**

Показник	Банк-репрезентант				
	ПАТ "Райффайзен Банк Аваль"	ПАТ "Альфа-банк"	АТ "КБ "Союз"	ПАТ "Класикбанк"	ПАТ "ВіЕс Банк"
Прогнозний чистий грошовий потік, тис. грн, за станом на:					
01.01.2015 р.	2829504	3450581	703391	63289	187767
01.01.2016 р.	1344116	5190229	110884	6232	60066
01.01.2017 р.	1602951	5166958	137377	5363	184131
01.01.2018 р.	1466720	963742	176290	2262	63023
01.01.2019 р.	2032111	2926431	48470	5114	91513
Премія за ризик інвестування, %	2,5	5	5	5	5
Ставка дисконту, %	7,3	9,8	9,8	9,8	9,8
Вартість реверсії, тис. грн.	16465872	19181463	409878	50362	757572
Вартість банку, тис. грн.	23651061	33029169	1397901	121984	1218202
Власний капітал, тис. грн.	7236738	4198756	346941	225611	539 969

Розрахована вартість банків-репрезентантів перевищила величину їх власного капіталу (крім ПАТ "Класикбанк", який згідно із прогнозом буде збитковим), що підтверджує вплив не лише власного капіталу, а й інших компонент на формування їх вартості.

У третьому розділі – **"Вибір стратегій банку на основі оцінки компонент формування його вартості"** – доповнено теоретичні положення щодо вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку; розроблено та обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення вибору конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку; запропоновано методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості.

Оскільки можливості банку зі створення вартості визначаються стадією його життєвого циклу, при виборі корпоративної стратегії слід її враховувати, що дозволить повною мірою реалізувати можливості зростання вартості та уникнути економічних втрат. Зокрема, особливої уваги заслуговує матриця моделі ADL/LC, розроблена консалтинговою фірмою "А. Д. Літл". Для практичного використання зазначеної матриці з метою вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку уточнено її зміст та показники побудови: як вісь Х використано рівень інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку, а як вісь Y – стадію його життєвого циклу.

На основі аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених питанням визначення стадії життєвого циклу організації, запропоновано інтервальні значення показників для визначення життєвого циклу банку: строк діяльності, темпи росту прибутку, витрат, доходів, активів, долі ринку, зносу основних засобів, продуктивності праці. На основі визначення стадій життєвого циклу вітчизняних банків та рівня інтегральної оцінки ключових компонент формування їх вартості побудовано матрицю вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку. Розподіл 170 досліджених банків України у даній матриці за станом на 01.01.2014 р. наведено на рис. 2.

Стадія життєвого циклу банку	Спад	I 3 банки, банк-репрезентант – ПАТ "ВіЕс Банк"	II 24 банки, банк-репрезентант – ПАТ "УПБ"	II 9 банків, банк-репрезентант – ПАТ "Універсал Банк"	III 5 банків, банк-репрезентант – ПАТ "Альфа-банк"	III 1 банк – ПАТ "ІНГ Банк Україна"
	Зрілість	II 2 банки, банк-репрезентант – ПАТ АБ "Столичний"	III 6 банків, банк-репрезентант – ПАТ "Класикбанк"	IV 3 банки, банк-репрезентант – ПАТ "Златобанк"	V 2 банки, банк-репрезентант – ПАТ "Банк 3/4"	V 3 банки, банк-репрезентант – ПАТ "Райффайзен Банк Аваль"
	Ріст	I 5 банків, банк-репрезентант – ПАТ Банк "Демарк"	II 24 банки, банк-репрезентант – ПАТ "КБ "Актив-банк"	III 10 банків, банк-репрезентант – ПАТ Банк "Київська Русь"	IV 4 банки, банк-репрезентант – ПАТ "Дельта Банк"	V 7 банків, банк-репрезентант – ПАТ "Дочірній банк Сбербанку Росії"
	Зародження	I 1 банк – ПАТ "АктаБанк"	I 4 банки, банк-репрезентант – ПАТ "Банк Ринкові технології"	II 3 банки, банк-репрезентант – ПАТ "КБ "Союз"	III	III 1 банк – ПАТ "Діві Банк"
Вісь матриці		Низький [0; 0,146)	Недостатній [0,146; 0,236)	Середній [0,236; 0,382)	Достатній [0,382; 0,618)	Високий [0,618; 1]
		Рівень інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку				

I – стратегія досягнення позитивного приросту вартості, II – стратегія обмеженого зростання вартості, III – стратегія досягнення цільового значення вартості, IV – стратегія збільшення темпів приросту вартості, V – стратегія збереження темпів приросту вартості

Рис. 2. Розподіл банків України у матриці вибору корпоративної стратегії зростання вартості за станом на 01.01.2014 р.

Відповідно до рис. 2, за станом на 01.01.2014 р. найбільш чисельною є група банків, які перебувають на стадії спаду і яким рекомендовано обрати стратегію обмеженого зростання вартості. Використання матриці, побудованої в системі

координат "стадія життєвого циклу банку – рівень інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості банку", дозволяє обрати корпоративну стратегію зростання вартості банку, адекватну досягнутому якісному стану ключових компонент формування його вартості.

У дисертації з використанням методу структурно-морфологічного аналізу розроблено та обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення вибору конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку. Як компоненти конкурентних стратегій запропоновано використовувати 7 змінних, які визначають ключові компоненти формування вартості банку, а саме: ліквідності, власного капіталу, нематеріальних активів, конкурентоспроможності, рентабельності, управління персоналом, ділової активності.

Можливість реалізації конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку визначено за стратегічними розривами між мінімально допустимими значеннями компонент конкурентних стратегій і фактично досягнутими. Розподіл банків України за результатами розрахунку стратегічних розривів за станом на 01.01.2014 р. наведено в табл. 3.

Таблиця 3

**Розподіл банків України за результатами розрахунку стратегічних розривів
рекомендованих конкурентних стратегій забезпечення зростання вартості
за станом на 01.01.2014 р.**

Компонента конкурентної стратегії	Кількість банків, яким рекомендується покращити якісний стан компоненти конкурентної стратегії	Питома вага банків, яким рекомендується покращити якісний стан компоненти конкурентної стратегії, в загальній кількості банків, %	Питома вага активів банків, яким рекомендується покращити якісний стан компоненти конкурентної стратегії, %
Компонента ліквідності	63	37,06	49,42
Компонента власного капіталу	13	7,65	9,45
Компонента нематеріальних активів	20	11,76	11,47
Компонента конкурентоспроможності банку	23	13,53	12,46
Компонента рентабельності	27	15,88	9,71
Компонента управління персоналом	62	36,47	37,70
Компонента ділової активності	68	40,00	40,12

За даними табл. 3, більшості банків України (40,0%) для реалізації рекомендованої конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості слід покращити управління діловою активністю.

На прикладі ПАТ "Альфа-банк" та ПАТ "ВіЕйБі Банк", які за станом на 01.01.2015 р. характеризувалися достатнім рівнем інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості та перебували на стадії спаду, з використанням методології теорії ігор та лінійного програмування визначено доцільність подолання стратегічних розривів компонент їх конкурентних стратегій. Так, розв'язання задачі лінійного програмування виявило, що для ПАТ "Альфа-банк" ймовірність подолання стратегічних розривів становила 50%, що не дозволяє прийняти однозначне рішення про доцільність або недоцільність їх подолання. Для ПАТ "ВіЕйБі Банк" вона склала 55%, тобто подолання стратегічних розривів є доцільним.

З метою визначення шляхів реалізації стратегій зростання вартості запропоновано методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості (рис. 3).

Рис. 3. Методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості

Розроблені методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання вартості передбачають вибір пріоритетних сценаріїв стратегічного планування параметрів розвитку та визначення оптимальних значень складових чистого грошового потоку банку, ставки дисконту і післяпрогнозного приросту доходів.

Запропоновано прогнозувати наслідки реалізації таких оптимістичних сценаріїв: щодо зростання чистого грошового потоку банку, покращення стану ключових компонент формування вартості, збільшення рівня зростання доходів банку у післяпрогнозному періоді. Як пріоритетний запропоновано визначати сценарій, реалізація якого призведе до найбільшого зростання вартості банку.

Так, на прикладі ПАТ "Альфа-банк" визначено, що збільшення його вартості на 10% порівняно зі значенням, досягнутим за станом на 01.01.2014 р., є можливим за рахунок збільшення приросту доходів банку у післяпрогнозному періоді від 0,54% до 0,71% та зменшення премії за ризик інвестування з 5% до 4,44%. Збільшення приросту доходів банку у післяпрогнозному періоді є можливим у випадку підвищення рентабельності діяльності банку, а зменшення премії за ризик інвестування може бути досягнуто шляхом покращення якісного стану ключових компонент формування вартості банку.

Результатом реалізації методичних положень щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості є визначення можливих стратегічних дій банку за кожним зі сценаріїв та шляхів досягнення оптимальних значень складових чистого грошового потоку банку, ставки дисконту і післяпрогнозного приросту доходів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення актуального науково-практичного завдання з оцінки вартості банку в процесі вибору його стратегій. За результатами дослідження сформовано висновки теоретичного та науково-практичного характеру, які відображають вирішення завдань дисертації відповідно до поставленої мети, що полягають у такому.

1. Уточнено визначення поняття "вартість банку", особливістю якого є врахування ключових компонент формування вартості банку: ліквідності, власного капіталу, конкурентоспроможності, нематеріальних активів, рентабельності, управління персоналом, ділової активності. Виокремлення ключових компонент формування вартості банку уможливило подальше формування системи показників для їх оцінки.

2. Систематизовано існуючі класифікації банківських стратегій та визначено види корпоративних і конкурентних стратегій зростання вартості банку. Як корпоративні стратегії зростання вартості запропоновано визначати такі їх види: досягнення позитивного приросту вартості, обмеженого зростання вартості, досягнення цільового значення вартості, збільшення темпів приросту вартості, збереження темпів приросту вартості. Як конкурентні стратегії забезпечення зростання вартості запропоновано наступні їх види: патіентну, віолентну, експлерентну та комутантну. Узагальнено послідовність формування банківських стратегій. Запропоновано розробляти стратегії зростання вартості банку за такими етапами: початковий етап розробки стратегії, етап стратегічного аналізу, етап вибору стратегії, етап реалізації стратегії. Оцінку вартості банку пропонується проводити на початковому етапі формування стратегій та на етапі їх реалізації.

3. Розроблено методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку, який передбачає аналіз впливу системи показників оцінки ключових компонент формування вартості банку на ціну купівлі-продажу банків України іноземними інвесторами в угодах злиття і поглинання. Це дає змогу кількісно оцінити вплив кожного з показників на вартість банку. Інтегральна оцінка ключових компонент формування вартості банку дозволила виявити, що більшість банків України характеризуються низьким та незадовільним рівнем цього показника. Результати інтегральної оцінки ключових компонент формування вартості використано при обґрунтуванні вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку.

4. Обґрунтовано комплексний склад ключових компонент формування вартості банку (ліквідності, власного капіталу, конкурентоспроможності, нематеріальних активів, рентабельності, управління персоналом, ділової активності) шляхом відбору методом багатовимірного факторного аналізу тих, які є найбільш важливими та інтерпретованими. На прикладі банків України встановлено пріоритетність фінансових компонент у формуванні вартості банку. Запропоновано враховувати якісний стан ключових компонент формування вартості банку при визначенні премії за ризик інвестування в процесі оцінки вартості банку методом дисконтування грошового потоку, що забезпечить її об'єктивність.

5. Доповнено теоретичні положення щодо вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку. Запропоновано для обґрунтування вибору корпоративної

стратегії зростання вартості банку використовувати матрицю, яка синтезує результати визначення стадії життєвого циклу банку та рівня інтегральної оцінки ключових компонент формування його вартості, що дозволяє обрати корпоративну стратегію зростання вартості банку, адекватну досягнутому якісному стану ключових компонент формування його вартості.

6. Розроблено та обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення вибору конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку. Запропоновано для обґрунтування вибору конкурентної стратегії використовувати метод структурно-морфологічного аналізу, що дозволило побудувати морфологічну матрицю компонент конкурентних стратегій забезпечення зростання вартості банку. З використанням методології теорії ігор та лінійного програмування визначено доцільність подолання стратегічних розривів ключових компонент формування вартості банку для реалізації запропонованої конкурентної стратегії, що уможливило виявлення проблем в управлінні окремими компонентами формування вартості банку.

7. Запропоновано методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості, які передбачають реалізацію сценаріїв стратегічного планування, побудованих на основі імітаційної моделі. Сценарії враховують вплив зміни показників, які характеризують ключові компоненти формування вартості банку, що дає змогу визначити оптимальні шляхи забезпечення зростання вартості банку, більш точно охарактеризувати внесок кожної з компонент у цей процес.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Колодізев О. Узагальнення підходів до класифікації вартості банку / О. Колодізев, Д. Гонтар // Банківська справа. – 2013. – № 6 (114). – С. 82–90. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні основних критеріїв для розмежування видів вартості банку.*

2. Гонтар Д. Д. Сутність вартісно-орієнтованого управління банком / Д. Д. Гонтар // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 1 (16). – С. 205–213.

3. Гонтар Д. Д. Використання інструментів текстомайнінгу для аналізу поняття "управління вартістю банку" / Д. Д. Гонтар // Финансы, учет, банки. – 2013. – № 1 (19). – С. 113–119.

4. Гонтар Д. Д. Визначення стадії життєвого циклу банку за допомогою нечіткого-множинного аналізу показників його діяльності [Електронний ресурс] / Д. Д. Гонтар // Ефективна економіка. – 2014. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2996&p=1>.

5. Гонтар Д. Д. Оцінка впливу фінансових та нефінансових факторів на вартість банків України / Д. Д. Гонтар // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 2 (36). – С. 90–97.

6. Гонтар Д. Д. Формування складу системи показників для оцінки впливу рентабельності банку на його вартість / Д. Д. Гонтар // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 3 (37). – С. 65–71.

7. Гонтар Д. Д. Вибір стратегій управління ринковою вартістю банку на основі матричних моделей [Електронний ресурс] / Д. Д. Гонтар // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4079>.

Статті у наукових фахових виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

8. Колодізев О. М. Оцінка впливу факторів мікросередовища на вартість банків України в угодах злиття та поглинання / О. М. Колодізев, Д. Д. Гонтар // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – № 1 (16). – С. 221–227 (*Index Copernicus, ResearchBib*). *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні та обґрунтуванні переліку показників, які можуть бути використанні для оцінки впливу компонент на вартість банків України в угодах злиття і поглинання.*

9. Гонтарь Д. Д. Совершенствование процедуры оценки стоимости банка методом дисконтирования денежного потока / Д. Д. Гонтарь // Известия Иркутской государственной экономической академии. – 2014. – № 5 (97). – С. 31–39 (*РИНЦ*).

10. Колодізев О. М. Сценарне моделювання процесу стратегічного управління ринковою вартістю банку / О. М. Колодізев, Д. Д. Гонтар // Економічний часопис. – 2014. – № 9–10 (2). – С. 19–23 (*Index Copernicus, Scopus*). *Особистий внесок здобувача полягає у побудові сценаріїв стратегічного управління ринковою вартістю банку.*

11. Гонтарь Д. Д. Формирование системы стратегического управления рыночной стоимостью банка / Д. Д. Гонтарь // Банкаўскі веснік. – 2015. – № 1 (618). – С. 22–27.

Публікації за матеріалами конференцій

12. Gontar D. D. Transition to innovative development of Ukrainian economy on the basis of banks' value estimation system / D. D. Gontar, L. O. Ignatenko // Collection of scientific works on materials of the International scientific and practical conference "Integration processes and innovative technologies: achievements and prospects of engineering sciences (in foreign languages)", (Kharkiv, 11–12 April 2013). – Kharkiv : KhNAHU, 2013. – Issue 3. – P. 39–43. *Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні можливості переходу до інноваційного розвитку економіки України на основі системи оцінювання вартості банку.*

13. Гонтар Д. Д. Бренд як фактор максимізації вартості банку / Д. Д. Гонтар // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів "Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти", (Харків, 18 квітня 2013 р.). – Харків : ВБ "Фактор", 2013. – С. 145–149.

14. Гонтарь Д. Д. Совершенствование методики оценки уровня капитализации банков Украины / Д. Д. Гонтарь // Сборник научных трудов по материалам очно-заочной научно-практической конференции "Управление экономическими системами: актуальные проблемы экономической интеграции, модернизации, конкурентоспособности и устойчивого развития", (Чита, 16–18 мая 2013 г.). – Чита : ЗабГУ, 2013. – С. 19–26.

15. Гонтар Д. Specific features of bank's value estimation / Д. Гонтар // Матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції "Розвиток країн в умовах

глобалізації: технологічні, економічні, соціальні та екологічні проблеми", (Тернопіль, 23–24 травня 2013 р.). – Тернопіль : Крок, 2013. – С. 93–95.

16. Гонтар Д. Д. Визначення принципів управління вартістю банку / Д. Д. Гонтар // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми та механізми фінансового управління", (Харків, 12–13 грудня 2013 р.). – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2013. – С. 315–318.

17. Гонтар Д. Д. Обґрунтування доцільності впровадження концепції управління вартістю банку / Д. Д. Гонтар // Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених "Стратегія реформування фінансової системи України" (Київ, 21–22 березня 2014 р.). – Київ : Аналітичний центр "Нова Економіка", 2014. – Ч. 1. – С. 44–47.

18. Гонтар Д. Д. Визначення факторів, які впливають на вартість банків / Д. Д. Гонтар // Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів "Розвиток України очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти", (Харків, 28 березня 2014 р.). – Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2014. – С. 97–99.

19. Гонтар Д. Д. Визначення взаємозв'язку вартості банку та його цінності / Д. Д. Гонтар // Матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції "Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки", (Тернопіль, 22–23 травня 2014 р.). – Тернопіль : Крок, 2014. – Випуск 2. – С. 164–167.

АНОТАЦІЯ

Гонтар Д. Д. Оцінка вартості банку при виборі його стратегії. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Харківській національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, 2015.

Дисертацію присвячено розвитку теоретичних положень, розробленні методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо оцінки вартості банку при виборі його стратегії.

У роботі уточнено визначення поняття "вартість банку". Систематизовано існуючі класифікації банківських стратегій та узагальнено послідовність їх формування. Розроблено методичний підхід до інтегрального оцінювання ключових компонент формування вартості банку. Обґрунтовано комплексний склад ключових компонент формування вартості банку. Доповнено теоретичні положення щодо вибору корпоративної стратегії зростання вартості банку. Розроблено та обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення вибору конкурентної стратегії забезпечення зростання вартості банку. Запропоновано методичні положення щодо стратегічного планування параметрів розвитку банку для забезпечення зростання його вартості.

Ключові слова: оцінка вартості банку, банківські стратегії, компоненти формування вартості банку, інтегральне оцінювання, корпоративна стратегія, конкурентна стратегія, стратегічне планування.

АННОТАЦИЯ

Гонтарь Д. Д. Оценка стоимости банка при выборе его стратегии. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Харьков, 2015.

Диссертация посвящена развитию теоретических положений, разработке методических подходов и научно-практических рекомендаций по оценке стоимости банка при выборе его корпоративной и конкурентной стратегий. В работе конкретизировано понятие "стоимость банка", под которым предложено понимать конечный и комплексный показатель результатов деятельности банка, при определении которого учитываются ключевые компоненты его формирования (компоненты ликвидности, собственного капитала, нематериальных активов, конкурентоспособности, рентабельности, управления персоналом, деловой активности), которые дают возможность определять эффективность деятельности банка и управлять его развитием с учетом интересов собственников.

Систематизированы существующие классификации банковских стратегий. Предложены такие виды корпоративных стратегий роста стоимости: достижения положительного прироста стоимости, ограниченного прироста стоимости, достижения целевого значения стоимости, увеличения темпов прироста стоимости, сохранения темпов прироста стоимости. В качестве базовых конкурентных стратегий обеспечения роста стоимости банка выбраны стратегии пациента, виолента, эксплерента и коммутанта. Обобщена последовательность формирования банковских стратегий. Предложено разрабатывать стратегии роста стоимости банка по таким этапам: начальным, стратегического анализа, выбора и реализации стратегии.

Разработан методический подход к интегральной оценке ключевых компонент формирования стоимости банка, который базируется на результатах анализа влияния системы показателей, характеризующих рентабельность, ликвидность, собственный капитал, деловую активность, управление персоналом, конкурентоспособность, структуру активов, его имущественное состояние банка и влияние внешней среды на цену купли-продажи банков Украины иностранными инвесторами в сделках слияния и поглощения. Это позволяет количественно оценить влияние каждого из показателей на стоимость банка.

Обоснован комплексный состав ключевых компонент формирования стоимости банка (ликвидности, собственного капитала, нематериальных активов, конкурентоспособности, рентабельности, управления персоналом, деловой активности) путем отбора с помощью многомерного факторного анализа тех, которые являются наиболее важными и интерпретированными. Среди выделенных ключевых компонент приоритетными являются финансовые, которые характеризуют уровень достаточности финансовых ресурсов для обеспечения роста стоимости банка.

Для определения премии за риск инвестирования в процессе расчета стоимости банка методом дисконтирования денежного потока предложено учитывать достигнутое банком качественное состояние ключевых компонент формирования стоимости путем их распределения на качественные уровни по интервалам изменений в банковской системе Украины, что обеспечит объективность оценки

стоимости.

Дополнены теоретические положения, касающиеся выбора корпоративной стратегии роста стоимости банка. Предложено для обоснования выбора корпоративной стратегии роста стоимости банка использовать матрицу, которая синтезирует результаты определения стадии жизненного цикла банка и уровня интегральной оценки ключевых компонент формирования его стоимости. Это позволяет выбрать корпоративную стратегию роста стоимости банка, адекватную достигнутому банком качественному состоянию ключевых компонент формирования его стоимости.

Разработано и обосновано теоретико-методическое обеспечение выбора конкурентной стратегии обеспечения роста стоимости банка на основе преодоления стратегических разрывов в состоянии управления её отдельными составляющими, что дает возможность определить целесообразность их усовершенствования для реализации рекомендованной конкурентной стратегии.

Предложены методические положения по стратегическому планированию параметров развития банка для обеспечения роста его стоимости, который предусматривает реализацию сценариев стратегического планирования, построенных на основе имитационной модели. Сценарии учитывают влияние изменения показателей, характеризующих ключевые компоненты формирования стоимости банка, что позволяет определить оптимальные пути обеспечения роста стоимости банка, более точно охарактеризовать вклад каждой из компонент в этот процесс.

Ключевые слова: оценка стоимости банка, банковские стратегии, компоненты формирования стоимости банка, интегральное оценивание, корпоративная стратегия, конкурентная стратегия, стратегическое планирование.

SUMMARY

Gontar D. D. Bank's value estimation in choosing its strategy. – The manuscript.

The thesis for scientific degree of candidate of science in Economics in specialty 08.00.08 – money, finance and credit. – Simon Kuznets Kharkiv National Economic University, Kharkiv, 2015.

The thesis is devoted to the development of theoretical positions, methodological approaches and scientific and practice recommendations of the bank's value estimation in choosing its strategy.

In the work the definition of "the bank's value" is clarified. The existing classifications of banks' strategies are systematized and the sequence of their formation is summarized. The methodical approach to the integral evaluation of key components forming the bank's value is developed. The complex composition of key components forming the bank's value is grounded. The theoretical principles concerning the selection of the corporate strategy of the growth of bank's value are supplemented. The theoretical and methodological support of choosing the competitive strategy of ensuring the growth of bank's value is developed and grounded. The methodical provision of the strategic planning of parameters of the bank's development for ensuring the growth of its value is proposed.

Keywords: bank's value estimation, banks' strategies, components forming the bank's value, integral estimation, corporate strategy, competitive strategy, strategic planning.

ГОНТАР ДАР'Я ДМИТРІВНА

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БАНКУ ПРИ ВИБОРІ ЙОГО СТРАТЕГІЇ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Формат 60×84/16 Ум. друк. арк. 0.9. Тир. 100 прим. Зам. 364-15
Підписано до друку 09.10.15 Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника у ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ·
ИЗДАТ
ТИПОГРАФІЯ
www.stil-izdat.com